

Dr. Gintautas Sakalauskas
Teisės instituto tarybos pirmininkas,
Kriminologinių tyrimų skyriaus
vyresnysis mokslo darbuotojas
Gedimino pr. 39 / Ankštoji g. 1,
LT-01109 Vilnius
Tel.: (+370 5) 210 16 65,
El. p.: gintautas@teise.org
Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Baudžiamosios teisės katedros lektorius
Saulėtekio al. 9, I rūmai, LT-2054 Vilnius
Tel. (+370 5) 236 61 67,
El. p.: gintautas.sakalauskas@tf.vu.lt

TARPDALYKINĖS KRIMINOLOGIJOS STUDIJOS: PATIRTIS IR PERSPEKTYVOS¹

Straipsnyje pristatomos tarpdalykinės kriminologijos magistrantūros studijos Vilniaus universitete. Šių studijų projektas kuriamas nuo 2006 m. vasaros iki šiol. Aptariama kriminologijos mokslo reikšmė, bendros raidos tendencijos ir jo poreikis Lietuvoje; remiamasi konkrečiais nusikalstamo elgesio kontrolės ir jo socialinio vertinimo pavyzdžiais.

ĮVADAS

Taip jau sutapo, kad ėmus rašyti šį straipsnį, 2008 m. pradžioje Vokietijos politiniuose ir mokslo sluoksniuose užvirė arši vieša diskusija apie jaunimo nusikalstamumą. Ją sukėlė keliose Vokietijos žemėse artėjančių rinkimų preliudija – Heseno žemės ministro pirmininko *Rolando Kocho* (CDU, Krikščionių demokratų sąjunga) išsakyta pozicija griežtinti jaunimo baudžiamąjį atsakomy-

¹ Už vertingas pastabas ir pasiūlymus šiam straipsniui esu nuoširdžiai dėkingas teisininkui *Antanui Dapšui* ir Teisės instituto direktoriui dr. *Algimantui Čepui*.

bę.² Nustebino ne tai, kad šioje, labai sąmoningos demokratijos tradiciją turinčioje šalyje, kurioje socialinės valstybės ir solidarumo principai įtvirtinti Konstitucijoje, aukščiausiu politiniu lygmeniu gali kilti tokia diskusija.³ Nustebino (eilinį kartą) diskusijos kokybė. Minėtą siūlymą sukritikavo ne tik kairiosios (Socialdemokratų ir kitos) partijos, bet ir dešiniųjų mažuma, o netrukus Vokietijos jaunimo teismų ir pagalbos jaunimui teismuose organizacija (*Vereinigung für Jugendgerichte und Jugendgerichtshilfen*),⁴ vienijanti su jaunimu dirbančius teisėjus, prokurus, policininkus, advokatus, socialinius darbuotojus ir pedagogus, kriminologus, išplatino rezoliuciją, kurioje argumentuotai ir kategoriškai buvo pasisakyta prieš jaunimo baudžiamosios atsakomybės griežtinimą. Tokią pačią poziciją pareiškė Vokietijos teisėjų asociacija, Vokietijos advokatų asociacija,⁵ daugelis kitų šios srities teoretikų ir praktikų. Ši nuomonė buvo vyraujanti ir daugumoje šia tema parašytų žurnalistinių straipsnių,⁶ kuriuose motyvuotai ir išsamiai pristatyti įvairūs jaunimo nusikalstamo elgesio aspektai. Sunku prognozuoti, kokią įtaką ši diskusija turėjo rinkimų rezultatams,⁷ tačiau akivaizdu, kad mąstančių rinkėjų populistiniais pareiškimais taip lengvai neapgausi.

Nors nėra atlikta jokių išsamių kokybinių ar kiekybinių jaunimo nusikalstamumo Vokietijoje ir Lietuvoje palyginimų, galima bent jau hipotetiškai išreikšti nuomonę, kad Vokietijoje jaunimo nusikalstamo elgesio problematika yra kur kas sudėtingesnė, platesnė ir gilesnė nei Lietuvoje. Visų pirma tai lemia sudėtingesnė Vokietijos visuomenės struktūra – įvairių laikotarpių imigrantai, jų dezintegracija, stipri pavienių jaunimo grupių ideologinė savivoka ir priešprieša (pvz.,

² *Geyer Ch.* Im Windkanal der Kuschelpädagogik // Frankfurter Allgemeine, 2008 01 04; *Müller R.* Höhere Strafen sind wirkungslos // Frankfurter Allgemeine, 2008 01 08; *Biermann K.* Nicht wegsperren, erziehen! // DIE ZEIT, 2008 01 09; *Gerhardt R., Zerback T., Kepplinger H. M.* Wir Richter sind auch nur Menschen // Frankfurter Allgemeine, 2008 01 11 ir kt. Itin taikliai ir išsamiai situaciją apibendrina apžvalgininkas *Mykolas Drunga* per Lietuvos radiją skaitytoje „Vakarų spaudos apžvalgoje“ 2008 m. sausio 16 d. Įrašo galima pasiklausyti Lietuvos radijo laidų archyve www.lrt.lt/archyvas/ 2008.01.16 „Lietuvos diena“ (14 val. 10–20 min.) arba paskaityti <http://www.lrt.lt/news.php?strid=2838146&id=4283374>

³ Apie jaunimo baudžiamosios atsakomybės reglamentavimą Vokietijoje žr. *Gečėnienė S., Jatkevičius A., Michailovič I., Sakalauskas G.* Vaikų ir jaunimo baudžiamoji atsakomybė: užsienio šalių patirtis (Vokietija, Austrija, Olandija, Lenkija, Rusija, Estija). Vilnius, 2001.

⁴ Plačiau apie šią organizaciją ir jos leidžiamą Vokietijoje itin populiarų jaunimo nusikalstamumo tematikos mokslinį praktinį žurnalą „DVJJ-Journal“ žr. internetiniame portale www.dvjj.de.

⁵ Richterbund: Debatte über härtere Strafen „überflüssig“ // Frankfurter Allgemeine, 2008 01 03.

⁶ Per kelias savaites vien dienraščio „Frankfurter Allgemeine“ internetiniame portale www.faz.net žurnalistai parašė 37 straipsnius šia tema. Juos galima susirasti rubrikoje „Jugendkriminalität“. Itin daug šia tema buvo rašoma ir kituose didžiuosiuose Vokietijos dienraščiuose bei jų internetiniuose portaluose.

⁷ Šiuose rinkimuose CDU, palyginus su praėjusiais rinkimais, surinko 12 proc. mažiau balsų.

atvira konfrontacija tarp kairiųjų ir dešiniųjų pažiūrų jaunimo), taip pat didmiesčių socialinė ir urbanistinė infrastruktūra – visa tai, ko Lietuvoje nėra. Užtenka prisiminti, kad jaunimo baudžiamosios atsakomybės griežtinimo debatus Vokietijoje sukėlė keli vienas po kito Miuncheno ir Frankfurto metro nutikę įvykiai: agresyvūs jaunuoliai (pagal tautybę vokiečiai, graikai, turkai, libaniečiai) žiauriai sumušė niekuo dėtus metro keleivius. Kyla klausimas – kas sudaro nuoseklus ir santūrus požiūrio į jaunimo nusikalstamą elgesį pagrindą, kuris Vokietijos teisinėje sistemoje jau beveik 100 metų (nuo 1923 m.) Jaunimo teismo įstatymo formoje pirmiausia akcentuoja integracijos ir socialinio ugdymo tikslus, o ne kerštą ir izoliaciją? Ir kodėl Lietuvoje nusikalstamas jaunimo (ir ne tik) elgesys vis dar gana dažnai sąmoningai ir nesąmoningai siejamas su įvairiomis patologijomis ar asmens „nukrypimais“, griežto baudimo ir izoliacijos poreikiu?⁸

Drįsčiau spėti, kad šiuo atveju pagrindinis nuomonių ir sprendimų variklis yra socialinių problemų vertinimo ir suvokimo *kultūra* bei *kriminologinis žinojimas*.⁹ Šie veiksniai yra svarbiausi ne tik formuojantis tam tikrai laikysenai jauni-

⁸ Šis pastebėjimas yra asmeninė nuomonė, susiformavusi daugelio Lietuvoje girdėtų nuomonių ir pasisakymų pagrindu. Jos pagrindimas nėra šio straipsnio tikslas. Paminėsiu tik du pavyzdžius: 1) 2007 m. birželio 28 d. Lietuvos Respublikos Seimas priėmė Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymą (Žin., 2007, Nr. 80-3214), kuris sudaro itin daug galimybių griežtai valstybės intervencijai jaunimo delinkventinio elgesio atvejais. Kuriamos sistemos pagrindas – savivaldybių administracijose sudarytų komisijų priimami sprendimai, esant nepakankamai apibrėžtiems pagrindams, ir uždaras institucijos – „Socializacijos centrai“, į kuriuos faktiškai galės patekti bet kokio amžiaus vaikai, netgi iki 14 metų. Kol kas sunku pasakyti, kaip kuriama sistema veiks, bet jaučiama tendencija „sugrūsti“ mokykloms nepatinkančius vaikus į uždaras institucijas savivaldybių administracijų sprendimais. Liūdniausia tai, kad jokios platesnės argumentuotos kritikos, išskyrus kelias išimtis, šis įstatymas nesusilaukė nė iš vienos profesinės grupės, dirbančios su nusikalstančiais vaikais; 2) tą pačią dieną Lietuvos Respublikos Seimas priėmė Baudžiamojo kodekso pakeitimų ir papildymų įstatymą (Žin., 2007, Nr. 81-3309). Be daugelio kitų pakeitimų ir papildymų, buvo pakeisti Baudžiamojo kodekso 82 ir 93 straipsniai, sudarant galimybę teismams už nepilnamečio padarytą baudžiamąjį nusizengimą skirti kriminalinę bausmę, o auklėjamąją priemonę – tik tais atvejais, kai jis atleidžiamas nuo baudžiamosios atsakomybės (anksčiau už baudžiamuosius nusizengimus dažniausiai būdavo skiriama auklėjamoji priemonė). Nors baudžiamosios teisės sistemos požiūriu šis pakeitimas atrodo racionalus, tačiau stebina autoritetingos darbo grupės aiškinimas, kodėl šio pakeitimo reikia: „*Kaip rodo praktika, auklėjamojo poveikio priemonių taikymas nepilnamečiams už baudžiamuosius nusizengimus nėra efektyvus ir nepadeda sulaukyti jaunų asmenų nuo naujų nusikalstamų veikų padarymo bei pasiekti bausmės tikslų. Tai pripažįsta apylinkių teisėjai, kurie buvo apklausti rengiant įstatymo projektą*“.

⁹ Šiuo požiūriu pastebėtina, kad XX a. viduryje kriminologijos mokslas Vokietijoje užėmė tvirtas pozicijas socialinių mokslų struktūroje, jo išvalgos tapo svariu argumentu priimant socialinei tikrovei svarbius sprendimus. Vien nuolat atnaujinamų kriminologijos vadovėlių ten yra bent keliasdešimt variantų, atliekama santykinai daug kriminologinių tyrimų, kriminologija dėstoma daugelyje Vokietijos universitetų ir kitų aukštųjų mokyklų.

mo nusikalstamo elgesio akivaizdoje, tačiau ir susidūrus su bet kuria deviacijos forma.¹⁰ Būtent vienam iš kriminologinio žinojimo aspektų – kriminologijos mokslo perspektyvoms bei kriminologijos studijoms ir skirtas šis straipsnis.

KRIMINOLOGIJOS MOKSLO REIKŠMĖ IR TENDENCIJOS

Iš pradžių būtų svarbu aiškiai ir nedviprasmiškai akcentuoti kriminologijos mokslo savarankiškumą, kuris kartais su kriminologija susijusių (senesnių) mokslų atstovų yra ginčijamas – ypač tose šalyse, kuriose pastarieji yra užėmę tvirtesnes pozicijas. Kriminologija turi ne tik savo tyrimo objektą, savus tyrimo metodus, bet ir savarankiškus institutus, institucijas, pasaulinio lygmens organizacijas.¹¹ Kriminologijoje taikomi ne vien bendri socialinių tyrimų metodai, bet ir specifiniai, savarankiškai pritaikyti saviems tyrimų tikslams tapo išskirtiniais kriminologijos metodais.¹² Žodį „criminologie“ (mokslas apie nusikaltimą), kiek yra žinoma, pirmasis (1879 m.) sukūrė prancūzų antropologas *Paul Topinard* (1830-1911).¹³ 1885 m. italų teisininkas *Rafaelle Garofalo* (1851-1934) pirmą kartą šią sąvoką pavartojo savo išleistą knygą pavadindamas „Criminologia“, nors kriminologinių įžvalgų turėjo ir anksčiau gyvenę mokslininkai: *John Howard* (1726-1790), *Cesare Beccaria* (1738-1794), *Franz Josef Gall* (1756-1828), *Jean Esquirol* (1772-1840), *James Prichard* (1786-1848), *Adolphe Quetelet* (1796-1874) bei jo – amžininkai (*Cesare Lombroso* (1835-1909), *Enrico Ferri* (1856-1929) ir kiti.¹⁴ Nuo to laiko, nors ir ginčijantis dėl atskirų tyrimų sričių priskyrimo ar nepriskyrimo kriminologijai, šiuo mokslu vadinama **susisteminta visuma empirinių žinių apie nusikaltimą, nusikaltėlių, negatyvias socialines deviacijas ir tokio elgesio kontrolę.**¹⁵

¹⁰ Plačiau žr. Socialinės deviacijų problemos. Sudarytoja *J. Aleknevičienė*. Vilnius: Eugrimas, 2007. Apie įkalinimo praktiką ir prasmę Lietuvoje žr. *Sakalauskas G.* Įkalinimas Lietuvoje: praktika ir prasmė // Sociologija. Mintis ir veiksmas. 2007, Nr. 2, p. 121-133.

¹¹ *Schneider H. J.* Kriminologie. Berlin, 1987, p. 1. Pavyzdžiui, International Society for Criminology, <http://pagesperso-orange.fr/societe.internationale.de.criminologie/>, European Society of Criminology, <http://www.esc-eurocrim.org/>, American Society of Criminology, <http://www.asc41.com/>, European Group for the Study of Deviance and Social Control, <http://www.europeangroup.org/>, World Society of Victimology, <http://www.worldsocietyofvictimology.org> ir kt.

¹² Plačiau žr. *Sakalauskas G.* Įvadas į empirinę kriminologiją. Vilnius: Eugrimas 2007, p. 9-11.

¹³ *Kaiser G.* Kriminologie. Heidelberg, 1996, p. 1.

¹⁴ Pagal: *Schwind H. D.* Kriminologie. 14 Aufl. 2004, p. 83-94.

¹⁵ Ten pat. Daugiau apie kriminologijos mokslo apibrėžimą žr. *Блужштейн Ю. Д., Добрынин А. В.* Основания криминологии. Опыт логико-философского исследования.

Per kelių šimtų metų istoriją kriminologija padėjo geriau suvokti nusikalstamo elgesio prigimtį, jo formavimą(si) ir kontrolės ypatumus. Galima išskirti labai įvairias kriminologinių tyrimų ir teorijų kryptis, požūrius, stilius, paradigmas, temas, akcentus, pozicijas.¹⁶ Netgi patys kriminologai pagal savo mąstymo ir veikimo stilių galėtų būti „klasifikuojami“ į „patarėjus“, „vandens drumstėjus (kritikus)“, „pozityvistus“, „tyrėjus pagalbininkus praktikoje“, „ideologus“ ir pan.¹⁷ Tačiau svarbiausias šio minčių orkestro, kuriame „grojama“ iš dalies skirtingais ir nevienodos reikšmės instrumentais, yra mokslinė nusikalstamo elgesio analizė, jos apibendrinimas ir mokslui bei praktikai reikšmingi rezultatai bei išvados.

Sudėtinga būtų abstrakčiai įvertinti kriminologijos mokslo reikšmę ir tendencijas – jos įvairiose šalyse gali būti labai skirtingos ir priklausyti nuo daugelio istorinių, politinių ir ekonominių aplinkybių. Vienose jų kriminologija turi senas ir galias tradicijas,¹⁸ kitose terasime kriminologijos mokslo užuomazgas, kurių branduolį dažniausiai sudaro kriminalinės statistikos analizė. Kriminologinių tyrimų spektras, plotis ir gylis taip pat labai skirtingi – pradedant ilgalaikiais kelis dešimtmečius trunkančiais gyventojų (nusikalstamo) elgesio tyrimais ir baigiant paprastomis vienkartinėmis apklausomis apie nusikalstamą elgesį.¹⁹ Tyrimų tematiką lemia socialinės ir politinės šalių realijos, organizacinės infrastruktūros ir finansinės galimybės. Daugelyje šalių bendrosios nusikalstamumo raidos tendencijos ir struktūra, jaunimo nusikalstamas elgesys, aukų elgsena, smurtinių nusikalstamų veikų ypatumai ir smurto paplitimas visuomenėje, latentškumas, korupcija, narkotikai, įkalinimo įstaigų veikla ir kitos panašios

Университетское. Минск, 1990; *Dapšys A., Jovaišas K.* Kriminologinių tyrimų Lietuvoje perspektyvos // *Teisė*, 1993, Nr. 26, p. 135-138; *Bluvšteinas J.* Kriminologija. Vilnius: Pradai, 1994, p. 5-15; *Justickis V.* Kriminologija. I dalis. Vilnius, 2001, p. 10-13; *Sakalauskas G.* Įvadas į empirinę kriminologiją. Vilnius: Eugrimas: 2007, p. 9.

¹⁶ Žr., pvz., *Gavėnaitė A.* Kritinė kriminologija kontinentinėje Europoje: ištakos ir pagrindinės idėjos // *Teisės problemos*. 2007, Nr. 3, p. 43-61; *Acus A., Kraniauskas L.* Socialinio elgesio nukrypimų sociologija. Klaipėda, 2007; *Dobryninas A.* Kriminologija ir valdžia // *Sociologija*. Mintis ir veiksmas. 2007, Nr. 2, p. 5-9.

¹⁷ Pagal *Kaiser G.* Kriminologie. Heidelberg, 1996, p. 13-14.

¹⁸ Žr., pvz., *Mikėnaitė Ž., Rutkevičiūtė V., Vosyliūtė A., Žekas T.* Europos Sąjungos valstybių patirtis kriminologijos studijų ir mokslo taikomųjų tyrimų srityse. Studija. Vilnius, 2007. http://www.krimstud.vu.lt/UserFiles/File/Doktorantu_studija.pdf

¹⁹ Žr., pvz., *Fuchs J. O., Brandenstein M.* (Hrsg.). Nationale und internationale Entwicklungen in der Kriminologie. Festschrift für Helmut Kury zum 65. Geburtstag. Verlag für Polizeiwissenschaft. Frankfurt a. M., 2006; *Liebl K.* (Hrsg.). Kriminologie im 21. Jahrhundert. Wiesbaden, 2007.

bendros temos priskiriamos kriminologijos ištakoms. Ilgalaikiai recidyvo ir taidomų priemonių poveikio tyrimai, smurtinių nusikaltėlių terapijos galimybės, migrantų ir užsieniečių nusikalstamo elgesio, finansinių ir ekonominių nusikalstamų veikų gvildinimas, teisėsaugos sistemos praktinės veiklos ypatumai, žiniasklaidos įtaka deviaciniam elgesiui, ekstremizmas ir terorizmas, tarptautiniai lyginamieji tyrimai, nusikalstamos veikos aplinkai bei kitos sudėtingesnės tyrimų temos privalo gauti daugiau įdirbio, žmogiškųjų bei finansinių išteklių, todėl tik kriminologijos ištakas turinčiose šalyse yra retai praktikuojami. Kriminologų analizuojamos temos ir konkretūs klausimai dažniausiai atspindi tų pavienių šalių poreikius ir realijas. Pavyzdžiui, Lietuvoje itin aktualus galėtų būti laikomas smurto paplitimas mūsų visuomenėje ir jo šalinimo galimybės. Įvairūs ženklai bei tyrimai rodo,²⁰ kad Lietuvos visuomenėje smurto ir prievartos yra ganėtinai daug, gerokai daugiau nei tradicinėse Vakarų kultūros visuomenėse. Iš aktualesnių temų taip pat išskirtina pastaruoju metu plačiai analizuojama korupcijos tema, vaikų ir jaunimo nusikalstamo elgesio problematika, baudžiamosios ir bausmių vykdymo politikos transformacija, jos įtaka nusikalstamo elgesio kontrolei ir prevencijai, latentinis nusikalstamumas, teisėsaugos institucijų veiklos selektyvumas, gyventojų ir teisėsaugos institucijų santykio aspektai, kai kurios kitos temos.

XX a. antrojoje pusėje kriminologijos mokslas padarė didelę įtaką nusikalstamų veikų kontrolės ir prevencijos sistemoms tose šalyse, kur mokslinės išvalgos turi pakankamą svorį priimant valstybinės reikšmės sprendimus, o pačiais sprendimais gerbiamas žmogaus orumas ir siekiama socialinės gerovės. Užtenka paminėti kriminologinio mąstymo paradigmą pakeitusias ir jį praturtinusias stigmatizacijos ir selektyvios kontrolės teorijas, privertusias ieškoti mažesnio intensy-

²⁰ Pavyzdžiui, ganėtinai agresyvus visuomenės požiūris į socialiniame paribyje esančius asmenis (nuteistuosius, narkomanus, pabėgėlius, homoseksualus, benamius, „gyvenančius kitaip“ ir pan.), pirmenybės teikimas griežtoms bausmėms (stiprus vidinis keršto poreikis), dažnas smurtas prieš vaikus, didelis žuvusiųjų keliuose skaičius, vienas didžiausių pasaulyje savijudybių ir užregistruotų nužudymų skaičius bei kt. Kai kurie tyrimai rodo, kad smurtas tarp jaunimo Lietuvoje paplitęs labiau nei tarp jų bendraamžių daugumoje kitų Europos šalių (žr. Pasaulio sveikatos organizacijos atlikto tyrimo pristatymą Lietuvos moksleiviai išsiskiria polinkiu į smurtą // BNS, 2006 01 24). Apie patyčias tarp mokinių Lietuvoje ir jų prevenciją žr. *Povilaitis R., Valiukevičiūtė J.* Patyčių prevencija mokyklose. Vilnius, 2006. Apie smurtinį vaikų auklėjimą ir smurtą patyrusių vaikų teisinę reabilitacijos problemas žr. *Dapšys A., Sakalauskas G.* Smurtą patyrusių vaikų reabilitacijos teisiniai aspektai. Teisės institutas. Mokslo tyrimai. 2 tomas. Vilnius, 2005; *Sakalauskas G., Ūselė L.* Smurto prieš vaikus draudimo socialiniai ir teisiniai aspektai // Teisės problemos, 2007, Nr. 2, p. 7-54.

vumo baudžiamojo persekiojimo priemonių (diversija ir kt.) arba bausmių poveikio ir viktimologinius tyrimus, sukūrusius atkuriamojo teisingumo idėjos bei jos įgyvendinimo pamatus. Nemažai šių tyrimų rezultatais paremtų apibendrinimų ir išvadų ne tik tapo kriminologijos mokslo pagrindu, bet ir įgijo teisės normų pavidalą nacionaliniuose ir tarptautiniuose teisės aktuose bei rekomendacijose.

Kriminologiniai tyrimai bei jų rezultatai neabejojamai bus svarbūs ir ateityje – visur, kur egzistuoja socialinės normos, o jų nesilaikymo analizei bus skiriamas mokslinis dėmesys. Pasak vieno žymiausių pasaulio kriminologų, norvego *Niels Christie*, „nusikalstamumas“ yra neišsemiamas resursas²¹, kurio visuomenei paprasčiausiai reikia.²² Taigi egzistuos ir poreikis jį tirti, aiškinti, suvokti, įvertinti.²³

KRIMINOLOGIJOS MOKSLAS IR JO POREIKIS LIETUVOJE

Lietuvoje kriminologijos mokslas turi savo tradiciją.²⁴ Kaip teigia profesorius *Viktoras Justickis*, „Lietuvai atkūrus nepriklausomybę, naują reikšmę įgijo ir žodžiai „Lietuvos kriminologija“. Ji galutinai išsivadavo iš senų administracinių, ideologinių ir kitų varžtų. Atsivėrė naujos raidos perspektyvos“.²⁵ Kriminologija dėstoma teisininkams, sociologams, psichologams, kai kurių kitų specialybių studentams pagrindiniuose Lietuvos universitetuose. Kriminologinius tyrimus atlieka bei jų rezultatus apibendrina ir analizuoja Teisės instituto, Vilniaus universiteto, Mykolo Romerio universiteto mokslininkai, taip pat kai kurios kitos institucijos bei organizacijos (Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centras, „Transparency International“ ir kt.). Kriminologų bei šių sritį išmanančių ekspertų Lietuvoje yra, jų poreikiu neabejojama, į jų pastabas ir pasiūlymus buvo bei yra atsižvelgiama priimant kai kuriuos sprendimus dėl teisės aktų (projektų)

²¹ *Christie N.* „Kriminalität“ ist eine unerschöpfliche Ressource. Interview in „Neue Kriminalpolitik“, 1998, 10, Heft 2, p. 6-8.

²² *Christie N.* *Wieviel Kriminalität braucht die Gesellschaft?* C. H. Beck Verlag, München, 2005.

²³ Žr. *Dobryninas A.* Be kriminologinių žinių pinigų dažnai paleidžiam vėjais. Interviu. <http://www.krimstud.vu.lt/>

²⁴ Svarbiausi nusikaltimų prevencijai skirti 1918-1940 m. publikuoti straipsniai surinkti šioje apžvalgoje: *Andriulis V.* Nusikaltimų prevencijos patirtis Lietuvoje 1918-1940 m. Antologinė apžvalga. Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centras. Teisės institutas. Vilnius: Justitia, 2000. Apie šiuolaikinės kriminologijos raidą Lietuvoje žr. *Bluvšteinas J.* Kriminologija. Vilnius: Pradai, 1994, p. 27-36; *Kuklianskis S.* Nusikalstamumo kontrolės Lietuvoje mokslinė koncepcija. Vilnius: Lietuvos policijos akademija. 1995; *Justickis V.* Kriminologija. I dalis. Vilnius, 2001, p. 21-49.

²⁵ *Justickis V.* Kriminologija. I dalis. Vilnius, 2001, p. 21.

bei nusikalstamų veikų kontrolės priemonių. Vis dėlto praktikoje kriminologinių tyrimų rezultatai dažniausiai neįgyvendinami arba lieka tik gražia, tačiau dėmesio neverta, kokios nors socialinės negandos mažinimo fonine muzika. Dar 1994 m. išleistame kriminologijos vadovėlyje, kurios atsakomasis redaktorius buvo žymus kriminologas *Jurijus Bluvšteinas* (1929-1995), rašoma, jog „*kai kurie praktikai, tarp jų ir gana aukšto rango vadovai, „serga“ perdėm dideliu pasitikėjimu savimi. Jie klaidingai tiki, kad sugebės susidoroti su sunkiais uždaviniais, vadovaudamiesi vien savo intuityviais spėjimais dėl nusikalstamumo kontrolės būdų. Rezultatas – naujai priimti baudžiamosios teisės, baudžiamojo proceso, administracinės teisės norminiai aktai ir jų taikymo praktika ne visada atitinka standartus, visuotinai priimtus teisinėse valstybėse*“.²⁶ Šis pastebėjimas, žinoma, sietinas tik su siaura kriminologijos mokslo funkcija – pasiūlyti tinkamas nusikalstamų veikų kontrolės priemonės. Tačiau šio pastebėjimo aktualumas tiek šiuo, tiek daugelio kitų kriminologijos kontekstų išlieka. Pavyzdžiui, Vidaus reikalų ministerija, kaip ir anuomet, taip ir dabar, kasmet tebesidžiaugia registruotų nusikalstamų veikų skaičiaus mažėjimu (kai jis mažėja),²⁷ net ir iki „rekordinio“ lygio nukritus Lietuvos gyventojų pasitikėjimui policija,²⁸ Lietuvos Respublikos Seimo nariai jau keletą metų įvairiomis siūlomomis pataisomis vis nesėkmingai bando spręsti kriminologiniu požiūriu neegzistuojančią lygtinio paleidimo iš įkalinimo įstaigų sąlygų problemą,²⁹ o Seimas 2007 m. viduryje padidino Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 225 str. numatytą sankciją už kyšininkavimą nuo 3 metų iki 4 metų (1 d.) ir nuo 5 metų iki 6 metų (2 d.) laisvės atėmimo,³⁰ nors nuo 2003 m. šia bausme nu teisiamą labai retai, o paskirtos ir realiai atliktos bausmės vidurkiai (pagal

²⁶ *Bluvšteinas J.* Kriminologija. Vilnius: Pradai, 1994, p. 36.

²⁷ Į tai dar 1995 m. dėmesį atkreipė *Jurijus Bluvšteinas*, žr. *Bluvšteinas J.* Statistika ir tikrovė // Kriminalinė justicija. Mokslo darbai: t. IV, p. 149-159. Vilnius: Lietuvos policijos akademija, 1995.

²⁸ 2006 m. pabaigoje Policijos departamento užsakymu „Baltijos tyrimų“ atlikto tyrimo duomenimis, policija pasitikėjo 50 proc., nepasitikėjo – 48 proc. Lietuvos gyventojų. Pagal: *Artūras Klimas*. Susidūrimas su pareigūnais pakirto pasitikėjimą policija // Vakarų ekspresas, 2006 12 04. Paskutinio 2007 m. pabaigoje atlikto tyrimo duomenimis, policija pasitikėjo tik 24 proc. gyventojų, nepasitikėjo – 70 proc. Pagal: Patikimiausias – Lietuvos bankas, nepatikimiausias – Seimas // internetinis portalas *www.delfi.lt*, 2007 12 27.

²⁹ Žr. BK ir BVK pakeitimo įstatymų projektus XP-792, XP-2188, XP-2189.

³⁰ Baudžiamojo kodekso pakeitimų ir papildymų įstatymas, 2007 m. birželio 28 d., X-1233 (Valstybės žinios, 2007, Nr. 81-3309).

visas straipsnio dalis) neviršija net kelerių metų.³¹ Tokių pavyzdžių galima rasti labai daug.³² Svarbiausia šiais atvejais ne brukti kriminologines išvalgas ir įrodinėti savo tiesą, bet suvokti kriminologine empirika nepagrįstų sprendimų kainą – kiek daug žmonių bei institucijų kuria ir įgyvendina beprasmiš-

³¹ Nuteistųjų skaičius, sudėties (pagal padarytą nusikaltimą, amžių, bausmės terminą ir kt.) ir jų kaitos suvestinė 1998-2007 m. Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos Administracijos reikalų skyrius.

³² Dar vienas naujesnių ir aktualesnių pavyzdžių – besaikis sankcijų už kelių eismo taisyklių pažeidimus griežtinimas. Labai abejotina, ar (vien tik) sankcijų griežtinimas duos esminių teigiamų pokyčių keliuose, veikiau tai skatins dar didesnę korupciją, nors ir ne tai kelia didžiausią apmaudą. Socialinės kontrolės filtro apačioje vėl liks tik socialiai silpniausieji, pagauti bei viešumoje parodyti „atpirkimo ožiai“, intensyviai ir negailestingai kaltinami vadinamuoju „karu keliuose“. Ši tendencija jau matyti, pavarčius šių metų sausio ir vasario mėnesių Lietuvos dienraščius bei internetinius portalus. Didžiulės baudos, areštas ar net transporto priemonės konfiskavimas, net nesant patogios viešojo transporto sistemos Lietuvoje, taps asmenine ir šeimų tragedija, stumiančia į atskirtį. Viena blogybė dar labiau didins blogį – vien todėl, kad eilinį kartą einama lengviausiu ir primityviausiu keliu – „bausti, bausti, bausti, bausti!“. Kriminologiniu požiūriu pastebėtina ir tai, kad pats kelių eismo įvykių mažėjimas ar didėjimas primityviai siejamas su sankcijomis, net nemėginant šią sąsają tinkamai iširti (nors tokio masto problemai ir jos sprendimo galimybės nustatyti tai yra būtina). Žr. Nelaimių keliuose mažiau // internetinis portalas www.lrt.lt, 2008 01 31. Šiuos pokyčius gali lemti padidėjęs vairuotojų ir pėsčiųjų atsargumas, viešos akcijos, skatinančios eismo dalyvių sąmoningumą, mokinių bei kito jaunimo švietimas (ypač panaudojant elektroninę erdvę) ir gatvių apšvietimas, naujų eismo saugumą skatinančių techninių priemonių keliuose įrengimas (pvz., techninių kliūčių „skraidymui“ per pėsčiųjų perėjas, salelių pėstiesiems ir pan.) ir įvairių saugumo priemonių (pvz., atšvaitų, specialių sėdynių vaikams ir pan.) naudojimas, pasikeitusios eismo sąlygos (palyginus su ankstesniu mėnesiu ar tuo pačiu praėjusių metų mėnesių), silpnesnė ar intensyvesnė kontrolė keliuose, gyventojų skaičiaus ir kuro kainų svyravimai, infliacija, viešojo transporto tinklo pokyčiai, mažėjanti korupcija policijoje ir dar dešimtys kitų veiksnių. Tikėtina, kad atlikus kriminologinį tyrimą paaiškėtų, kad didžioji dalis vairuotojų netgi negalėtų tiksliai pasakyti, kaip tos „stebuklingos“ sankcijos už kelių eismo taisyklių pažeidimus buvo sugriežtintos ir manytų, kad bet kuriuo atveju jų pavyks išvengti. Kitas pavyzdys – aukštas pareigas einančio prokuratūros darbuotojo interviu viename Lietuvos dienraščių. Daugelis išsakytų teiginių apie nusikalstamas veikas, jų registravimą, išaiškinamumą, baudžiamosios ir bausmių vykdymo politikos tendencijas Lietuvoje kriminologiniu požiūriu tegali kelti šypsena, nors tuo pačiu skundžiamasi prastu (kitų) teisininkų paruošimu. Žr. *Greta Čizinauskaitė*. K. Betingis: mūsų valstybei nereikia gerai dirbančios teisėsaugos // Lietuvos žinios, 2008 01 30. O štai Vilniaus miesto savivaldybei kilus idėjai sukurti miesto tvarkos palaikymo struktūrą (panašią į policiją, bet pavaldžią savivaldybei), LRT žinių laida „Panorama“ parodžiusi apie tai reportažą (2008 02 05), paskambino Švedijos nusikalstamumo prevencijos centro generaliniam direktoriui *Jan Anderson* ir sužinojo, kad geresnis miestų apšvietimas nusikalstamų veikų skaičių gali sumažinti iki 20 proc. ir tai kainuoja kur kas pigiau, nei socialinės kontrolės intensyvinimas. Tai yra kriminologijos „klasika“ ir tą patį „Panoramai“ ar Vilniaus miesto savivaldybės vadovybei galėjo pasakyti ir bet kuris kriminologas Lietuvoje.

kus teisės aktus bei priemones užuot užsiėmę Lietuvos socialinei realybei prasmingais ir būtiniais darbais.

Galima pastebėti ir tai, kad patiems Lietuvos kriminologams stinga bendro bazinio identiteto, bendro idėjinio pagrindo, specifinės požiūrio ir minčių kultūros, „bendros kalbos“. Neretai netgi bendrose konferencijose ar seminaruose vienas kitam įrodinėjama tai, kas *apriori* turėtų būti aišku, žinoma, ir ant ko reikėtų plėtoti naujas išvalgas. Neturint ideologinio bendrumo, neįmanoma ir vienalytė pozicija viešumoje. Būtent tai mažina kriminologinių išvalgų vertę, patikimumą ir pripažinimo šansus. Akivaizdu, jog patiems kriminologams būtinas glaudesnis bendradarbiavimas ir analitinė diskusija. Vienas tokių mėginių – jungti dėstytojų ir studentų analitinį darbą po vienu kriminologijos magistrantūros studijų stogu.

TARPDALYKINĖS KRIMINOLOGIJOS STUDIJOS

2006 m. vasarą Vilniaus universitetas (Filosofijos ir Teisės fakultetai, sociologijos, psichologijos ir baudžiamosios teisės katedros) kartu su Teisės institutu pradėjo „Tarpkryptinių plečiamųjų kriminologijos studijų Vilniaus universitete“ projektą, remiamą Europos Sąjungos struktūrinių fondų.³³ Pagrindinis šio projekto tikslas – sukurti jungtines tarpdalykines kriminologijos studijas – bendrą kriminologijos studijų ir kriminologinės praktikos erdvę trijų specialybių (sociologijos, psichologijos, teisės) magistrantėms ir magistrantams. Šių studijų griaučius sudaro psichologijos ir kriminologijos magistrantūros studijų programa, sociologijos ir kriminologijos magistrantūros studijų programa ir vienpakopių teisės studijų programos atšaka „Kriminologija“. Visoms programoms sukurtas bendras kriminologijos paskaitų blokas, o kriminologinė praktika (2 mėnesius) atliekama Teisės institute. Manytina, jog skirtingų specialybių magistrantėms ir magistrantams bus itin svarbus ir naudingas tarpdalykiškumas – požiūrio į nusikalstamą elgesį panašumai ir skirtumai, leisiantys jį įvertinti platesniu ir gilesniu kontekstu.³⁴

³³ Plačiau apie projektą žr. www.krimstud.vu.lt.

³⁴ Atrodytų, jog ateityje galima bei svarbi būtų galimybė ir socialinio darbo specialybės magistrantėms ir magistrantams dalyvauti šioje programoje, nes socialiniame darbe kriminologinės išvalgos itin svarbios, o kitų specialybių studentams socialinio darbo perspektyva praturtintų kriminologinį žinojimą.

Projekto metu (studijų programos kūrimo projektas truks iki 2008 m. birželio mėn.) buvo sukurti arba atnaujinti 22 paskaitų kursų sandai ir programos,³⁵ sukurtos dvi kriminologinės praktikos programos,³⁶ parengti 4 vadovėliai³⁷ ir 4 metodinės priemonės,³⁸ doktorantų studija apie kriminologijos dėstymą ir tyrimus Europos Sąjungoje.³⁹

³⁵ Paskaitų kursai: „Asocialaus elgesio psichologija“ ir „Teisės psichologija“ (prof. dr. Gintautas Valickas), „Baudžiamosios atsakomybės realizavimo problemos“ ir „Bausmių skyrimo problemos“ (doc. dr. Romualdas Drakšas), „Bausmė ir resocializacija“, „Kokybinių tyrimų metodologija: biografinis metodas“ ir „Socialinės korupcijos problemos“ (lekt. dr. Laima Žilinskienė), „Bausmių vykdymo problemos (resocializacijos aspektai)“ (lekt. dr. Gintautas Sakalauskas), „Deviacijų socialinės problemos“ (lekt. dr. Jolanta Aleknevičienė), „Ikiteisminio ir teismo tyrimo dalyvio psichologinis įvertinimas“ ir „Penitencinė psichologija“ (lekt. dr. Žygimantas Grakauskas), „Kriminologijos teorijos“ ir „Kriminologiniai diskursai“ (prof. habil. dr. Aleksandras Dobryninas), „Krizių ir traumų psichologija“ (prof. habil. dr. Danutė Gailienė), Nepilnamečių baudžiamosios atsakomybės ypatumai“ (doc. dr. Anna Drakšienė, doc. dr. Romualdas Drakšas), „Nepilnamečių nusikalstamumo prevencijos problemos“, „Nusikalstamumo prevencijos problemos“ ir „Viktimologija“ (doc. dr. Ilona Michailovič), „Nusikaltimų tyrimo psichologija“ (lekt. dr. Kristina Vanagaitė), „Priklausomybių psichologija“ (doc. dr. Laima Bulotaitė), „Psichologinis nusikaltimo aukų ir nuteistųjų konsultavimas“ (lekt. dr. Miglė Dovydaitytė), „Socialinio tyrimo metodai kriminologijoje“ (doc. dr. Danutė Tureikytė).

³⁶ Sakalauskas G. Taikomųjų kriminologinių tyrimų praktinio mokymo programa. Teisės institutas. Vilnius, 2007; Justickaja S. Nusikaltimų prevencijos projektų rengimo ir ekspertinio vertinimo praktinio mokymo programa. Teisės institutas. Vilnius, 2007. Programų tekstus galima rasti projekto internetiniame portale www.krimstud.lt.

³⁷ Drakšienė A., Drakšas R. Nepilnamečių baudžiamoji atsakomybė. Vilnius: Eugrimas, 2007, 388 p.; Socialinės deviacijų problemos. Sudarytoja J. Aleknevičienė. Eugrimas. Vilnius, 2007, 232 p.; Drakšienė A., Michailovič I. Kriminologinis žinynas. Vilnius: Eugrimas, 2008; Dobryninas A. Kriminologijos teorija. Vilnius: Eugrimas, 2008 (pastarieji du rašant šį straipsnį buvo atiduoti spausdinti). Daugelis vadovėlių autorių projekto metu stažavosi Europos nusikaltimų kontrolės ir prevencijos institute prie Jungtinių Tautų (HEUNI) (Helsinkis, Suomija) ir Freiburgo universitete bei Makso Planko institute (Freiburgas, Vokietija).

³⁸ Sakalauskas G. Įvadas į empirinę kriminologiją. Vilnius: Eugrimas, 2007, 80 p.; V. Navickas. Graffiti kaip nelegali vizualinė raiška. Vilnius: Eugrimas, 2008; Vanagaitė K., Valickas G. Įtariamąjį veido atpažinimo ir atkūrimo ypatumai. Vilnius: Eugrimas, 2008; Tureikytė D. Socialinių tyrimų metodai kriminologijoje. Vilnius: Eugrimas, 2008 (pastarosios trys rašant šį straipsnį buvo atiduotos spausdinti). Daugelis vadovėlių ir metodinių priemonių autorių projekto metu stažavo Europos nusikaltimų kontrolės ir prevencijos institute prie Jungtinių Tautų (HEUNI) (Helsinkis, Suomija) ir Freiburgo universitete bei Makso Planko institute (Freiburgas, Vokietija).

³⁹ Mikėnaitė Ž., Rutkevičiūtė V., Vosyliūtė A., Žekas T. Europos Sąjungos valstybių patirtis kriminologijos studijų ir mokslo taikomųjų tyrimų srityse. Studija. Vilnius, 2007. http://www.krimstud.vu.lt/UserFiles/File/Doktorantu_studija.pdf. Studija parengta po stažuotčių Europos nusikaltimų kontrolės ir prevencijos institute prie Jungtinių Tautų (HEUNI) (Helsinkis, Suomija) ir Freiburgo universitete bei Makso Planko institute (Freiburgas, Vokietija).

2008 m. gegužės 9-10 d. Teisės institutas ir Vilniaus universitetas organizuos baigiamąją projekto konferenciją,⁴⁰ kurioje sutiko dalyvauti bei skaityti pranešimus žymūs Europos kriminologai, profesoriai *dr. Kauko Aromaa* (Nusikalstamumo prevencijos ir kontrolės Europos instituto prie Jungtinių Tautų (HEUNI) direktorius, projekto konsultantas), *dr. Helmut Kury* (Freiburgo universiteto profesorius, projekto konsultantas), *dr. Krzysztof Krajewski* (Krokuvos Jogailos universiteto Teisės ir administravimo fakulteto kriminologijos katedros vedėjas, Europos kriminologų draugijos prezidentas), *dr. Gorazd Meško* (Mariboro universiteto Baudžiamosios justicijos fakulteto dekanas, Europos kriminologų draugijos Darbo grupės europinei kriminologijos studijų programai rengti vadovas), *dr. Vincenzo Ruggiero* (Londono Middlesex universiteto Nusikaltimų ir konfliktų tyrimo centro direktorius), *dr. Fritz Sack* (Hamburgo universiteto Kriminologijos socialinių tyrimų instituto profesorius), *dr. Jon Spencer* (Mančesterio universiteto profesorius), *dr. Rene van Swaaningen* (Erazmo universiteto Roterdame profesorius), *dr. Leslie Templeman Holmes* (Melburno universiteto Šiuolaikinės Europos tyrimų centro direktorius). Konferencijoje pranešimus taip pat skaitys šio projekto vykdytojai.

Tikėtina, jog šis projektas pagyvins kriminologijos mokslą Lietuvoje, taps svarbia šios srities švietimo raidos prielaida. Kriminologijos magistrantūros studijas baigusiams, taip pat jas organizuojantiems dėstytojams bei kriminologinės praktikos vadovams tolesnis tarpusavio bendradarbiavimas, naudojimasis kitų tyrėjų patirtimi yra būtina kriminologijos mokslo plėtros Lietuvoje sąlyga.

LITERATŪRA

1. *Acus A., Kraniauskas L.* Socialinio elgesio nukrypimų sociologija. Klaipėda, 2007.
2. *Andriulis V.* Nusikaltimų prevencijos patirtis Lietuvoje 1918-1940 m. Antologinė apžvalga. Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centras. Teisės institutas. Vilnius: Justitia, 2000.
3. *Biermann K.* Nicht wegsperren, erziehen! // Die Zeit, 2008 01 09.
4. *Bluwšteinas J.* Kriminologija. Vilnius: Pradai, 1994.
5. *Bluwšteinas J.* Statistika ir tikrovė // Kriminalinė justicija. Mokslo darbai. 1995, t. IV, p. 149-159. Vilnius: Lietuvos policijos akademija.
6. *Блувштейн ю. Д., Добрынин А. В.* Основания криминологии. Опыт логико-философского исследования. Университетское. Минск, 1990.

⁴⁰ Konferencija vyks Teisingumo ministerijos konferencijų salėje. Programą žr. projekto internetiniame portale www.krimstud.lt

7. *Christie N.* „Kriminalität“ ist eine unerschöpfliche Ressource. Interview in „Neue Kriminalpolitik“, 1998, 10, Heft 2, p. 6-8.
8. *Christie N.* Wiewiel Kriminalität braucht die Gesellschaft? München: C. H. Beck Verlag, 2005.
9. *Čižinauskaitė G. K.* Betingis: mūsų valstybei nereikia gerai dirbančios teisėsaugos // Lietuvos žinios, 2008 01 30.
10. *Dapšys A., Jovaišas K.* Kriminologinių tyrimų Lietuvoje perspektyvos // Teisė, 1993, Nr. 26, p. 135-138.
11. *Dapšys A., Sakalauskas G.* Smurtą patyrusių vaikų reabilitacijos teisiniai aspektai. Mokslo tyrimai. 2 tomas. Vilnius: Teisės institutas, 2005.
12. *Dobryninas A.* Be kriminologinių žinių pinigų dažnai paleidžiam vėjais. Interviu. <http://www.krimstud.vu.lt/>
13. *Dobryninas A.* Kriminologija ir valdžia // Sociologija. Mintis ir veiksmas. 2007, Nr. 2, p. 5-9.
14. *Drakšienė A., Drakšas R.* Nepilnamečių baudžiamoji atsakomybė. Vilnius: Eugrimas, 2007, 388 p.
15. *Drunga M.* Vakarų spaudos apžvalga // LRT, Lietuvos diena, 2008 01 16.
16. *Fuchs J. O., Brandenstein M.* (Hrsg.). Nationale und internationale Entwicklungen in der Kriminologie. Festschrift für Helmut Kury zum 65. Geburtstag. Verlag für Polizeiwissenschaft. Frankfurt a. M., 2006.
17. *Gavenaitė A.* Kritinė kriminologija kontinentinėje Europoje: ištakos ir pagrindinės idėjos // Teisės problemos, 2007, Nr. 3, p. 43-61.
18. *Gečėnienė S., Jatkevičius A., Michailovič I., Sakalauskas G.* Vaikų ir jaunimo baudžiamoji atsakomybė: užsienio šalių patirtis (Vokietija, Austrija, Olandija, Lenkija, Rusija, Estija). Vilnius, 2001.
19. *Geyer Ch.* Im Windkanal der Kuschelpädagogik // Frankfurter Allgemeine, 2008 01 04.
20. *Gerhardt R., Zerback T., Kepplinger H. M.* Wir Richter sind auch nur Menschen // Frankfurter Allgemeine, 2008 01 11.
21. *Justickaja S.* Nusikaltimų prevencijos projektų rengimo ir ekspertinio vertinimo praktinio mokymo programa. Vilnius: Teisės institutas, 2007.
22. *Justickis V.* Kriminologija. I dalis. Vilnius, 2001.
23. *Kaiser G.* Kriminologie. Heidelberg, 1996.
24. *Klimas A.* Susidūrimas su pareigūnais pakirto pasitikėjimą policija // Vakarų ekspresas, 2006 12 04.
25. *Kuklianskis S.* Nusikalstamumo kontrolės Lietuvoje mokslinė koncepcija. Vilnius: Lietuvos policijos akademija. 1995, p. 21-49.

26. *Liebl K.* (Hrsg.). *Kriminologie im 21. Jahrhundert.* Wiesbaden, 2007.
27. Lietuvos moksleiviai išsiskiria polinkiu į smurtą // BNS, 2006 01 24.
28. *Mikėnaitė Ž., Rutkevičiūtė V., Vosyliūtė A., Žekas T.* Europos Sąjungos valstybių patirtis kriminologijos studijų ir mokslo taikomųjų tyrimų srityse. Studija. Vilnius, 2007.
http://www.krimstud.vu.lt/UserFiles/File/Doktorantu_studija.pdf
29. *Müller R.* Höhere Strafen sind wirkungslos // *Frankfurter Allgemeine*, 2008 01 08.
30. Nelaimių keliuose mažiau // internetinis portalas *www.lrt.lt*, 2008 01 31.
31. Patikimiausias – Lietuvos bankas, nepatikimiausias – Seimas // internetinis portalas *www.delfi.lt*, 2007 12 27.
32. *Povilaitis R., Valiukevičiūtė J.* Patyčių prevencija mokyklose. Vilnius, 2006.
33. Richterbund: Debatte über härtere Strafen „überflüssig“ // *Frankfurter Allgemeine*, 2008 01 03.
34. *Sakalauskas G.* Įkalinimas Lietuvoje: praktika ir prasmė // *Sociologija. Mintis ir veiksmas*. 2007, Nr. 2, p. 121-133.
35. *Sakalauskas G.* Įvadas į empirinę kriminologiją. Vilnius: Eugrimas, 2007.
36. *Sakalauskas G.* Taikomųjų kriminologinių tyrimų praktinio mokymo programa. Vilnius: Teisės institutas, 2007.
37. *Sakalauskas G., Ūselė L.* Smurto prieš vaikus draudimo socialiniai ir teisiniai aspektai // *Teisės problemos*, 2007, Nr. 2, p. 7-54.
38. *Schneider H. J.* *Kriminologie.* Berlin, 1987.
39. *Schwind H. D.* *Kriminologie.* 14 Aufl. 2004.
40. Socialinės deviacijų problemos. Sudarytoja *J. Aleknevičienė.* Vilnius: Eugrimas, 2007.

Gintautas SAKALAUŠKAS

Law Institute, Criminological Research

Department

INTERDISCIPLINARY CRIMINOLOGY STUDIES: EXPERIENCE AND PERSPECTIVES

Summary

Contemporary crime trends, diffusion of various forms of deviance, problems of delinquency, require analytical complex knowledge about the nature of crime issues, their possible control and prevention. Social demands for high level specialists possessing solid educational background that transcends boundaries of sociology, psychology, law, and other realms of social knowledge, have already manifested themselves both locally and globally. Interdisciplinary approach to teaching criminology, bridging different theoretical paradigms inside criminology, is essential in order to provide students with thorough understanding of the societal roots of ‘criminal conflicts’ and ways of their solution.

The project aims to create interdisciplinary criminology studies at Vilnius University. They will consist of three study programs such as: Master program of Sociology criminology, Master program of Psychology criminology and “Criminology” - a branch of Law study program. All study programs will have common unit of criminology that will ensure proper specialization of psychology, sociology and law in the framework of former study programs. Criminological practice will also be enclosed into these studies. The Law institute will organize this practice. Currently only narrow specialized criminology studies exist in Lithuania. Also separate courses of criminology have been taught up till now. Such kind of interdisciplinary criminology studies has not existed yet. The idea of interdisciplinary criminology studies is unique not only in the context of Lithuania, but in the Central and Eastern Europe too. This kind of studies is also rare in the academic context of West Europe and North America.

Straipsnis redakcijai įteiktas 2008 m. vasario 1 d.